

Az új magyar médiaszabályozás: vádak és a valóság

Tekintettel arra, hogy a Velencei Bizottság küldöttsége ezen a héten Magyarországon járt, – vizsgálva az előző ciklusban elfogadott új médiaszabályozást – az Alapjogokért Központ indokoltan tartotta újból megvizsgálni a médiát érintő jogszabályok legfontosabb rendelkezéseit. A 2010-ben elfogadott új médiaszabályozást az elmúlt években számos politikai és jogi kritika érte. Míg a politikai jellegű kritikákról kiderült, hogy alaptalanok, addig a konkrétan felmerült jogi kifogásokra a jogalkotó maradéktalanul reagált. Így az Európai Bizottság, az Európa Tanács kritikáinak, illetve az Alkotmánybíróság határozatának megfelelően az Országgyűlés számos alkalommal módosította a vonatkozó törvényeket. Az új szabályozási koncepció lényegét érintő vádak azonban semmilyen hivatalos fórumon nem nyertek bizonyítást, tekintettel arra, hogy azok jogilag nem voltak megalapozottak. Így alaptalannak bizonyultak azon kritikák, melyek az új médiahatósági struktúra konvergencia – tehát a hírközléssel kapcsolatos hatáskörök is felölelő – jellegét érintették. Alaptalannak bizonyultak a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményével kapcsolatos kifogások is, de a korábban politikai elfogultsággal vádolt Médiatanács konkrét, gyakorlati működését sem érte érdemi kritika. Azon pontok tekintetében pedig, melyek kapcsán valóban megfogalmazódott jogi ellenérv – így az újságírói forrásvédelem vagy az írott sajtóra vonatkozó egyes tartalmi követelmények kapcsán –, ott a jogalkotó lépett és változtatott. Bár az Alapjogokért Központ szerint az új médiaszabályozás eredeti formájában is megfelelt a demokratikus, jogállami követelményeknek, a módosítások következtében a törvényi keretrendszer most már azokra a kifogásokra is választ ad, melyek legalább meghaladták a politikai vádaskodás szintjét. Mindemellett azonban érzékelhető, hogy számos olyan félreértésen alapuló kritika kelt önálló életre a téma kapcsán, melyet időről időre cáfolni érdemes. Ezért az Alapjogokért Központ részletes összefoglalót készített az elmúlt években a médiaszabályozás kapcsán konkrétan felmerült kérdésekről és az azokra adható válaszokról.

Az új médiaszabályozást konzultáció és társadalmi párbeszéd nélkül, gyorsan és körültekintés nélkül fogadta el a magyar Országgyűlés 2010-ben.

A magyar politikai nyilvánosságban évek óta folytak viták és egyeztetések egy új, átfogó médiaszabályozásról, tekintettel arra, hogy a korábbi médiatörvényt 1995-ben fogadták el, a sajtótörvény pedig 1986-os volt. 2010-et megelőzően például 2009-ben az akkori kisebbségi MSZP-kormány nyújtott be törvényjavaslatot „a médiaszolgáltatásokról”, az azonban az MSZP és az SZDSZ között is tapasztalható érdekellentétek, valamint az akkori kormányoldal kétharmadának hiánya miatt hamar elbukott.

A 2010-ben kétharmados felhatalmazást kapott Fidesz-KDNP kormánytöbbség az új médiaszabályozás elfogadásával tehát egy évek óta húzódó vita végére tett pontot. A jogalkotási döntésre azért is szükség volt, mert az évtizedekkel korábbi törvények felett a technikai fejlődés következtében egész egyszerűen eljárt az idő. Az azonban nem igaz, hogy a jogszabályok elfogadása rohamtempóban, vita és párbeszéd nélkül zajlott volna 2010-ben. Az alapszabályokat tartalmazó ún. „médiaalkotmányt” (Smtv.) közel négy és fél hónapos vitát követően fogadta el az Országgyűlés, a szervezeti, eljárási és technikai előírásokat

tartalmazó médiatörvény (Mttv.) rendelkezéseinek megvitatására pedig összességében két és fél hónap állt rendelkezésre a törvényhozásban.

Miért volt szükség új szabályozási keretrendszerre?

A hír- és távközlésben, az információtechnológiában és a médiakommunikációban nem hogy 1986-hoz, de 1995-höz képest is paradigmaticus változások történtek. A korábbi szabályozás egy olyan környezetre volt szabva, ahol a kommunikáció a tartalomszolgáltatók (tv, rádió, sajtó) és a fogyasztók között egyirányú volt, valamint, ahol az egyes tartalmak az egyes felületeken egymástól jól elválasztható módon kerültek továbbításra.

Ehhez képest a 21. század elejére az internet és a digitalizáció robbanásszerű fejlődésével a fenti séma jelentős mértékben átalakult, a hír- és távközlés, valamint a médiaszolgáltatások egyre inkább egybefonódnak, ugyanaz a tartalom számos, különböző felületen jelenhet meg. Ezt a változást a jogalkotásnak is le kellett követnie, ezért volt szükség az új, konvergens médiahatósági struktúra létrehozására, mely egyszerre látja el a média és a hírközlés felügyeletét. A konvergens hatóság egyszerre örökdió a kommunikációval összefüggő jogok és kötelezettségek érvényesülésének a tartalommal, illetve a hordozó infrastruktúrával kapcsolatos vonatkozásai felett.

Az új, mamutszervezetként működő és politikai kontroll alatt tartott médiahatóság struktúrája az előző szabályozáshoz képest centralizált és antidemokratikus („a korábbi struktúra demokratikusabb volt”)

Az új, konvergens struktúrában a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (NMHH), valamint a Médiatek azonos szervezetrendszerben, de egymástól jól elkülöníthetően működik. A Hatóság alapvetően az elektronikus hírközlés és frekvenciagazdálkodás területéért, míg a Médiatek elsősorban a médiatartalmakért, valamint azokkal összefüggésben a sajtószabadság érvényesüléséért felel.

A Hatóság a korábbi Nemzeti Hírközlési Hatóság jogutóda, azonban míg az NHH egy, a kormány alá rendelt és kormány által irányított hivatal volt, addig az NMHH önálló szabályozó szerv, amely kizárólag a törvényeknek van alárendelve. Emellett az NHH elnökét az illetékes miniszter javaslatára a miniszterelnök nevezte ki – tehát a jelölés és kinevezés teljes egészében a végrehajtó hatalom kezében volt –, míg az NMHH elnökét a miniszterelnök javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki.

A Médiatek – a korábbi Országos Rádió és Televízió Testület jogutódjaként – az NMHH önálló hatáskörű, az Országgyűlés felügyelete alatt álló szerve, mely kizárólag a törvénynek van alárendelve és nem utasítható. Főszabály szerint az NMHH döntései ellen a Médiateknél lehet fellebbezni, a Médiatek határozata ellen pedig a bírósághoz lehet fordulni felülvizsgálati kérelemmel.

Az NMHH, illetve a Médiatanács vezetői politikai kinevezettek

A hírközlési felügyeletet ellátó NHH és NMHH vezetők kinevezésének tartalmi feltételei lényegében megegyeznek (min. 5 éves szakmai tapasztalat). A fentebb említettek szerint azonban az NMHH elnökét nem a miniszterelnök, hanem az államfő nevezi ki; nagyobb függetlenségének további biztosítéka pedig, hogy mandátuma a korábbiaktól eltérően nem egy, hanem két parlamenti ciklust is meghalad (5 helyett 9 év).

A viták keretében azonban főleg nem is az NMHH, hanem a Médiatanács állt, a vádak azonban – végigtekintve a konkrét választási szabályokat, illetve a korábbi ORTT-re vonatkozó rendelkezéseket és gyakorlatot – nem állják meg a helyüket. Az új szabályok szerint a Médiatanács egy 5 főből – az elnökből és 4 tagból – álló testület, akiket az Országgyűlés választ. Az NMHH elnöke kinevezésével egyidejűleg a Médiatanács elnökjelöltjévé válik, a többi tagot egy parlamenti jelölőbizottság jelöli, majd az Országgyűlés kétharmados többséggel szavaz az elnök- és tagjelöltekről, a testület mandátuma 9 év. Ezzel szemben a min. 5 fős ORTT tagjait 4 évre, feles többséggel választották, tehát kevésbé „ciklusokon átívelő” mandátummal, ráadásul kisebb legitimitációval. Az elnököt a miniszterelnök és a köztársasági elnök együttesen jelölte, egy-egy tagot pedig a parlamenti frakciók. Azonban ha a „kormányoldal” mindösszesen egy frakcióból állt, akkor 2 tagot jelölhetett. Ezzel, valamint azzal, hogy az elnök szükségszerűen kormánypárti többséggel került megválasztásra és hogy az ORTT bonyolult belső szavazási rendje úgy volt kialakítva, hogy – „legrosszabb” esetben az elnök szavazatával – ott a kormánypárti jelöltek szavazata érvényesült, egyáltalán nem beszélhetünk „független” testületről.

Azt is hangsúlyozni szükséges, hogy az ORTT tagjai újraválaszthatóak voltak, míg a Médiatanács tagjai nem, tehát előbbi tagjairól sokkal inkább feltételezhető volt, hogy újraválasztásuk reményében inkább igazodtak az őket jelölő párt érdekeihez.

Mindennek ellenére számos „szakmai” kritika érte a most hivatalban lévő Médiatanács megválasztását 2010-ben, arra hivatkozva, hogy végül csak a kormánypártok jelöltjeit választották meg. Ennek háttere azonban nem jogi-szakmai ok volt, hanem az ellenzéki pártok között politikai ellentétek. A jelölőbizottságban ugyanis a 3 ellenzéki frakció nem tudott konszenzusra jutni, ki legyen az a 2 jelölt (az összesen 4 tagjelöltből), akit javasolnak. Így egyhangúság hiányában végül valóban kétharmaddal a jelölőbizottság 4 kormánypárti jelöltet javasolt, akiket azután meg is szavazott az Országgyűlés. Ugyanezen a napon, 2010. október 11-én azonban az Országgyűlés egy másik fontos testületet is választott. A Közzolgálati Közalapítvány a magyar közmédia tulajdonosa, annak vezetését egy 6 tagú, szintén az Országgyűlés kétharmadával választott kuratórium látja el – a testületet szintén az új médiatörvény hozta létre. Miközben pedig az ellenzéki frakciók az új médiaszabályozás tarthatatlanságára hivatkozva hirdettek bojkottot a Médiatanács tagjainak megválasztása kapcsán, addig ugyanazon a napon, az ugyanazon törvény által létrehozott kuratóriumba már „vállaltak a jelölés felelősségét” – nyilvánvalóan azért, mert a 6 fős testület fele, 3 tag ellenzéki jelölt lehet(ett), és éppen ennyi ellenzéki frakció is volt akkor az Országgyűlésben.

Bár számos nemzetközi és magyar szervezet bírálta élesen az új médiaszabályozást, a kormány vonakodott megfogadni a tanácsokat és nem módosított érdemben a szabályozáson.

Az új törvényeket valóban számos kritika érte, azonban azok döntő többsége – így például, hogy blogokat tilthatnak be vagy, hogy súlyos büntetéseket szabhatnak ki a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményének megsértése miatt – teljesen alaptalannak bizonyult. Mindettől függetlenül azonban a kialakult politikai környezet miatt a kormány, illetve az Országgyűlés kormánypárti többsége többször módosította a vonatkozó szabályokat az Európai Bizottság, az Európa Tanács javaslatai, valamint az Alkotmánybíróság döntése miatt. A szabályozás azonban koncepcionálisan nem változott – ti. a valóban szakmai alapokon nyugvó kritikák a törvények ilyen részét nem érintették.

2011 tavaszán a Bizottsággal folytatott levelezés, valamint a testület „indokolt véleménye” alapján – megelőzendő a kötelezettségzegési eljárást – módosítottak a médiatörvény több pontján. Így pontosításra került a kiegyensúlyozott tájékoztatás fogalma, a nyomtatott és online sajtóra vonatkozó regisztrációs követelményrendszer, valamint a más EU-s tagállami médiaszolgáltatóval szemben alkalmazható szankciók köre.

2011 decemberében az Alkotmánybíróság úgy az Smtv., mint az Mttv. egyes rendelkezéseit alkotmányellenesnek nyilvánította és megsemmisítette. A határozat legfontosabb pontja szerint egyes tartalmi korlátozások – így például az emberi méltósággal, az emberi jogokkal vagy a magánélettel összefüggésben – nem vonatkozhatnak (print és online) sajtótermékekre. A testület emellett hiányosnak találta az újságírói információforrások védelmére, valamint a médiabiztosra vonatkozó szabályokat, így azokat is megsemmisítette. A döntést követően, 2012 nyarán az Országgyűlés a határozatban foglaltaknak megfelelően – sőt, több esetben még szélesebb körben – módosította a kifogásolt részeket, így a sajtótermékeket „felszabadította” a legtöbb, túlzottan szigorúnak ítélt, tartalomkorlátozásra vonatkozó előírás alól, egyértelműsítette az újságírói információforrások védelmét garantáló és az adatszolgáltatásra vonatkozó szabályokat és lényegében teljesen újraírta-szűkítette a médiabiztos hatásköreit. Mindezt követően 2013 tavaszán az Európa Tanáccsal folytatott konzultáció hatására változott az NMHH elnökének jelölésére vonatkozó eljárásrend is: immáron nem a miniszterelnök nevezi ki, hanem utóbbi javaslatára a köztársasági elnök.

Arra szükséges azonban felhívni a figyelmet, hogy az Alkotmánybíróság hivatkozott határozatának médiatartalmak „szigorúságára” vonatkozó részét – melyet az Országgyűlés maradéktalanul átvetetett a szabályozáson – számos kritika érte utólag. E kritikák arra hívták fel a figyelmet, hogy az Alkotmánybíróság a televíziók, rádiók, illetve az (online és) print sajtó közötti különbségtétel kapcsán – miszerint előbbiek a társadalom sokkal szélesebb köréhez jutnak el, így hatásuk is nagyobb, tehát megengedhető esetükben a szigorúbb tartalomszabályozás – valójában idejétmúlt, hiszen a 21. század elejére az online sajtónak („az internetnek”) minimum ugyanakkora, ha nem nagyobb befolyásoló képessége van, mint a „hagyományos” médiafelületeknek.

A törvények valamennyi, a nyilvánosságban megjelenő tartalomra vonatkoznak, így a blogokra, magánoldalakra és a Facebook-posztokra is, általában lehetetlenítve el a véleménynyilvánítás szabadságát.

Az Smtv. és az Mttv. eredeti (fentiek szerint mára már többször módosított) tárgyi hatálya sem vonatkozott a magánblogokra, oldalakra vagy a közösségi médiára. A félreértések, illetve a téves kritikák alapvetően a törvények fogalom-meghatározásainak nem (vagy hibás) ismeretéből fakadtak. Az Smtv. eredeti hatálya ugyanis „médiatartalmakra”, az Mttv-é pedig a „médiatartalom-szolgáltató által nyújtott médiaszolgáltatásra és kiadott sajtótermékre” terjedt ki. A generális kategória a médiatartalom-szolgáltatás, illetve médiatartalom-szolgáltató, melyeken belül megkülönböztethető a médiaszolgáltatás és médiaszolgáltató (alapvetően tévé, rádió, mint lineáris médiaszolgáltatások, valamint a lekérhető médiaszolgáltatások (pl. UPC/T-Online videótár)) és a sajtótermék fogalma. Valamennyinek közös, konjunktív feltétele azonban a jogszabályok szerint a gazdasági szolgáltatás-jelleg, a szerkesztői felelősség, a tájékoztatási, szórakoztatási vagy oktatási cél, valamint a nyilvánossághoz történő eljuttatás, mint elsődleges cél.

Tehát csak ezen 4 kategória együttes megléte esetén beszélhetünk – és beszélhettünk korábban is – arról, hogy az adott médiatartalom-szolgáltatásra kiterjed az új médiaszabályozás. Ebből fakadóan magánblog, magán vagy céges honlap, közösségi médiatartalom sohasem tartozott az új törvények hatálya alá, tekintettel arra, hogy fenti feltételek valamelyike ilyen esetekben bizonyosan hiányzik (gazdasági-üzletszerű jelleg, szerkesztői felelősség stb.)

A szabályozás hatálya a fentebbi ismertetettek szerint az elmúlt években tovább szűkült, figyelembe véve például, hogy számos tartalomszabályozási elem sajtótermékekre már nem vonatkozik, valamint, hogy például enyhültek a sajtótermékekre vonatkozó regisztrációs szabályok.

Az újságok, online lapok, blogoldalak regisztrációhoz kötése egyrészt előzetes politikai szűrésre ad lehetőséget a médiapiacra, másrészt antidemokratikus módon lehetetleníti el az internet nyilvánosságát.

A televíziók, rádiók és újságok nyilvántartásba vétele önmagában egyáltalán nem újdonság a magyar jogban, a fentiekben ismertetettek szerint pedig blogokra értelemszerűen nem vonatkozhat, hiszen azokra a törvények hatálya nem terjed ki. A magyar jogrendben – ahogy számos külföldiben is – az ilyen jellegű regisztráció alapvetően azt a célt szolgálja, hogy a hatóságok naprakész információkkal rendelkezzenek a sajtó- és médiapiac szereplőiről; valamint nem utolsósorban azt, hogy esetleges magánjogi igények (pl. sajtó-helyreigazítás) esetén pontosan beazonosítható legyen az adott orgánus.

A lineáris médiaszolgáltatók (tévé, rádió) előzetes regisztrációs kötelezettségét nem is érte kritika, az a korábbi szabályozásban is megtalálható volt. Újdonságot valójában az hozott, hogy – tekintettel a technológiai változásokra – az új szabályozás a sajtótermék fogalma alá értelemszerűen bevonta az internetes újságokat, hírportálokat is (kodifikálva egyébként a 2010-ig kialakult bírósági gyakorlatot, melyek

alapján 2011-ig szintén előzetes regisztrációs kötelezettség alá estek utóbbiak). Azt azonban hangsúlyozni szükséges, hogy egészen 2010-ig a korábbi, 1986-os sajtótörvény, illetve az annak végrehajtására kiadott minisztertanácsi (!) rendelet alapján formálisan a nyomtatott sajtótermékek korábban is előzetes bejelentési kötelezettség alá estek: ezt a kulturális tárca alá tartozó kormányhivatalnál, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatalnál volt szükséges megtenni.

Eredetileg e rendszert váltotta fel az, hogy a print és online sajtótermékeket az új médiatörvény alapján előzetesen az NMHH Hivatalánál kellett nyilvántartásba vetetni, azonban a megtagadási okok roppant szűkek és technikai jellegűek voltak (pl. hiánypótlás elmulasztása, azonos elnevezés stb.). Tekintettel azonban arra, hogy az Európai Bizottság e rendelkezéseket is túl szigorúnak ítélte – annak ellenére, hogy formailag a print újságokra vonatkozóan ennél jóval előnytelenebb szabályozás volt hatályban egészen 2010-ig –, az Országgyűlés 2011. április 6-ai hatállyal módosított az eredeti előírásokon, melyek azóta sajtótermékek esetében mindösszesen bejelentési kötelezettséget írnak elő, mely hangsúlyozottan nem előzetes, hanem utólagos: „a nyilvántartásba vétel nem feltétele e szolgáltatás, illetve tevékenység megkezdésének”. A nyilvántartást az NMHH Hivatala vezeti. Abban az esetben, ha a Hivatal az adott sajtótermékre vonatkozó nyilvántartásba vételt visszavonja vagy törli (melyre szintén csak nagyon szűk körben van lehetősége), az érintett fellebbezhet a Médiatanácshoz, illetve a Médiatanács döntése ellen bírósági jogorvoslattal élhet.

Mivel az újonnan bevezetett „kiegyensúlyozott tájékoztatás követelménye” valamennyi tévére, rádióra és sajtótermékre kiterjed, a kilátásba helyezett büntetésekkel ellehetetleníti a véleményszabadságot és szükségtelen „(ön)cenzúrának” teszi ki az újságírókat, szerkesztőket.

A „kiegyensúlyozott tájékoztatás követelménye” kapcsán merült fel az elmúlt években a legtöbb félreértés és jogtalan kritika. A követelményt 1996 óta tartalmazza a hazai médiaszabályozás, azt hasonló, de valójában enyhébb formában vették át az új jogszabályok is. Hasonlóan, ugyanis majdnem azonos tartalommal került meghatározása maga a követelmény, azonban enyhébben, mivel annak megsértése esetén – szemben a 2010 előttiekkel – nem szabható ki pénzbírság sem egyéb „súlyos” szankció.

A korábbi médiatörvény (Rttv.) is előírta, hogy *„a közérdeklődésre számot tartó hazai és külföldi eseményekről, vitatott kérdésekről a tájékoztatásnak sokoldalúnak, tényszerűnek, időszerűnek, tárgyilagosnak és kiegyensúlyozottnak kell lennie”*. Nagyon hasonló megfogalmazást emelt át az Smtv. is 2010-ben, mely szerint: *„a közérdeklődésre számot tartó helyi, országos, nemzeti és európai (...) jelentőséggel bíró eseményekről, vitatott kérdésekről (...) sokoldalúan, tényszerűen, időszerűen, tárgyilagosan és kiegyensúlyozottan tájékoztatni”*.

Bár a két megfogalmazás között szembeötlő a hasonlóság, az Európai Bizottság mégis kifogásolta e rendelkezést, így az szűkítésre került és 2011 tavasza óta a lekérhető médiaszolgáltatásokra nem, csak a lineárisokra (tévé, rádió) vonatkozik. A § hatálya mellett az Európa Tanáccsal folytatott konzultációt

követően 2013 tavaszán a tartalmi követelmények is redukálódtak: a „*sokoldalúan, tényszerűen, időszerűen, tárgyilagosan és kiegyensúlyozottan*” szövegrész helyébe a „*kiegyensúlyozottan*” szöveg lépett.

Mindennél talán lényegesebb, hogy a korábbi Rttv. a követelmény megtartásának ellenőrzését, valamint az azzal kapcsolatos panaszok elbírálását az ORTT Panaszbizottsága elé utalta, mely adott esetben az érintett, követelményt megsértő műsorszolgáltató pénzbírságolását is kezdeményezhette. Ezzel szemben az új médiatörvények sem hatályba lépésükkor, sem most nem engednek ilyen szankciót: jogsértés esetén „mindösszesen” arra kötelezhetik az adott médiaszolgáltatót, hogy adjon helyet a hatóság vagy a panaszos nyilatkozatának, és még ezen döntés ellen is rendelkezésre állnak a rendes jogorvoslati eszközök. A törvény deklaratív módon kizárja, hogy bármilyen egyéb szankció alkalmazására sor kerülhessen.

A médiaszabályozás nem garantálja az újságírói információforrások védelmét, ezzel lényegében megsűnhet az oknyomozó újságírás, az újságírókat – illetve informátorokat – bármikor büntetőeljárás alá vonhatják.

A korábbi sajtószabályozáshoz képest az új médiaszabályozás eredeti formájában is előrelépést jelentett e téren, tekintettel arra, hogy a korábbi sajtótörvénnyel szemben a médiaalkotmány általános felhatalmazást adott és ad a „médiamunkásoknak” információforrásaik titokban tartásához az egyes polgári és büntető eljárásokban. A büntetőeljárás törvény korábbi szabályaival összeolvasva az látható, hogy a 2011 előtt hatályos sajtótörvény alapján az újságíró kötelezhető volt az eljárásban kiadni információforrását, mivel – az orvossal vagy ügyvéddel szemben – nem foglalkozásánál fogva kötelezte a „titoktartás”.

Ezzel az állapottal szakítva a médiaalkotmány deklarálta az információforrás védelmének általános szabályát, egyedüli szabályként azt állapítva meg, hogy bizonyítani kellett, hogy az adott információ nyilvánosságra hozatalához „közérdek” fűződött (mely fogalmat a Ptk. vagy a Btk. évtizedek óta ismeri és jelentős bírósági joggyakorlat áll mögötte). Az érintett ilyen esetben megtagadhatta az információforrás kilétének felfedését, leszámítva a valóban kivételes eseteket, mint amilyen a minősített adat, nemzetbiztonsági ok vagy bűncselekmény felderítése/megelőzése. Az eljárást természetesen kizárólag a bíróság a vagy nyomozó hatóság döntése alapján lehet(ett) lefolytatni, ahhoz a Médiatanácsnak vagy NMHH-nak semmi köze nem volt.

Mindennek ellenére az adott szakasz közérdek bizonyítására vonatkozó részét az Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek találta és megsemmisítette. Az Országgyűlés a határozatnak, valamint Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése által 2011. január 25-én elfogadott 1950. számú ajánlásnak, valamint a Miniszteri Bizottság 2000-ben elfogadott ajánlásának megfelelően módosította nem csak a kérdéses paragrafust, de az azzal összefüggő, büntető, polgári és közigazgatási eljárásrendre (azon belül is a tanúvallomásra) vonatkozó szabályokat.

Az új, 2012 júliusában hatályba lépett szabályozás mindenek megfelelően még a korábbiaknál is hatékonyabb védelmet ad az újságírói információforrások védelmére. Egyrésztől egyértelműbben

konkretizálta az információforrás fogalmát és kivette a közérdek bizonyítására vonatkozó kitélt a törvényszövegből. Az új szabályok alapján nem csak az információforrás kiléte maradhat titokban, hanem az azonosítására esetlegesen alkalmas dokumentum, irat, adathordozó is.

A Pp., a Ket. és a Be. módosításával azt is rögzítette a jogalkotó, hogy a „mentességi ok” – azaz a információforrás kilétének felfedésére szolgáló tanúvallomás megtagadásának lehetősége – az annak alapjául szolgáló „újságírói jogviszony” megszűnése után is fennmarad (kivéve természetesen a büntetőeljárást). Az új szabályok alapján kivételes esetben (nemzetbiztonság, bűncselekmény stb.) továbbra is csak és kizárólag a bíróság vagy nyomozó hatóság kötelezheti az érintettet a „felfedésre”, kizárólag abban az esetben, ha a bűncselekmény felderítése érdekében az információforrás ismerete nélkülözhetetlen, és az ettől várható bizonyíték mással nem pótolható (szubszidiaritás követelménye).

Az új médiahatóság bírságolási jogköre túlzottan széleskörű, nagymértékű bírságok kiszabását teszi lehetővé, nem beszélve arról, hogy a hatóság döntései ellen – sem ilyen, sem más téren – nem áll rendelkezésre hatékony jogorvoslat.

A médiahatóság (az ORTT) a korábbi médiatörvény alapján is szabhatott ki bírságot – akár a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményének megsértése esetén is –, azonban mivel a törvény vonatkozó paragrafusa 1996 óta (!) változatlan volt, a bírságok nominális összege (így visszatartó ereje) a mintegy másfél évtized inflációs változásait figyelembe véve a 21. század elejére jóformán „nullára redukálódott”.

Az új médiaszabályozás valóban megemelte a bírságok általában kiszabható összegeit, azonban a legtöbbet kritizált pontok esetén (pl. kiegyensúlyozott tájékoztatás követelménye) ki is zárta azok alkalmazását. Emellett a szabályozás kodifikált alapelve a „fokozatosság és arányosság”, azaz a hatóság (a Médiateanács vagy az NMHH Hivatala) a jogsértés mértékéhez, súlyához és rendszerességéhez igazodva szabhatja csak ki azokat (jellemzően hatósági-adminisztrációs, adatszolgáltatási, médiapiaci koncentrációs stb. ügyekben).

Emellett az is limitálva van, hogy az egyes médiatartalom-szolgáltatók esetében mekkora lehet a bírság maximális összege: pl. országos napilap esetében 25, országos hetilap esetében 10 millió forint stb. Az persze tény, hogy az ún. „jelentős befolyásoló erővel” rendelkező tévé- és rádiócsatornák esetében (a fogalmat a versenyjogi szabályozásból emelte át a jogalkotó) a bírság 200 millió forintig is terjedhet, azonban ez elengedhetetlen feltétele annak, hogy az érintettek a médiaszabályozás tartalmi rendelkezéseik (pl. kiskorúak védelme, reklámokra vonatkozó előírások stb.) be is tartsák.

Mindezzel összefügg, hogy az általános rend szerint úgy a bírságokat megállapító, mint az egyéb döntésekkel szemben hatékony jogorvoslati rendszert biztosítanak a szabályok – melyek értelmezéséhez természetesen minimális jogi értelmezés szükséges (ezek félreértelmezése okozta ugyanis a vonatkozó

kritikákat). A „belső” – tehát a hatóság belső struktúrájára vonatkozó – eljárási szabályozás ugyanis az egyéb közigazgatási eljárásrendeket is figyelembe véve jellemzően kétfokú.

Főszabály szerint az NMHH Hivatalának, mint elsőfokú hatóságnak a döntései ellen a Médiatanácshoz lehet fellebbezni, kivéve azon döntéseket, melyek alapján a médiatörvény vagy a Ket. szabályai alapján nincs helye fellebbezésnek – azonban ezen döntések ellen is „önálló jogorvoslattal” lehet élni a nemperes eljárás szabályai ellen a bíróságnál.

A Médiatanács másodfokú, illetve elsőfokú hatósági hatáskörében hozott hatósági határozata ellen valóban nem lehet élni fellebbezéssel, tekintettel arra, hogy ezekben az esetekben a médiarendszeren „belül” a Médiatanácsnak mint másodfokú szervnek nincs „felettes szerve”. Ettől függetlenül azonban főszabály szerint úgy a másodfokon, mint az elsőfokon hozott médiatanácsi határozattal szemben az ügyfél és egyéb érintett a közigazgatási ügyekben eljáró bíróságtól kérhet jogorvoslatot.